

Оцінка конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств України

Мета статті - опрацювати методичний підхід до розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано діалектичні методи пізнання процесів і явищ, монографічний (аналіз еволюції наукових здобутків українських та іноземних учених щодо проблем оцінки конкурентоспроможності продукції), емпіричний (для оцінки конкурентоспроможності зерна сільськогосподарських підприємств), порівняльного аналізу (порівняння показників конкурентоспроможності зерна сільськогосподарських підприємств різних регіонів), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Сформовано систему показників для розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств. Проведено оцінювання конкурентоспроможності зерна пшениці та ячменю сільськогосподарських підприємств України аналітичним методом з використанням інтегрального показника.

Елементи наукової новизни. Запропонована методика оцінки рівня конкурентоспроможності продукції зерна колосових культур може бути використана для вибору ефективних шляхів його підвищення.

Практична значущість. Авторський методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств дозволяє аналізувати великі масиви даних, враховувати стимулюючий і дестимулюючий впливи обраних ознак на кінцевий результат, об'єднувати і використовувати критерії і показники різного ступеня вагомості. Табл.: 2. Рис.: 1. Бібліогр.: 11.

Ключові слова: конкурентоспроможність продукції; інтегральний індекс конкурентоспроможності; сільськогосподарські підприємства; зернова галузь; пшениця; ячмінь; оцінка конкурентоспроможності зерна; конкурентні переваги.

Васильков Євгеній Володимирович - аспірант кафедри підприємництва та організації агробізнесу, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15)
E-mail: ecoofaic@i.ua

Постановка проблеми. Зернове господарство України має важливе значення для розвитку національної економіки. Виробництво зерна є ключовим у забезпеченні продовольчої безпеки, важливим джерелом для створення кормової бази, належить до головних складових формування експортної політики. Збільшення пропозиції на ринку зерна посилює конкуренцію між виробниками. Забезпечення конкурентоспроможності продукції аграрних підприємств являє собою обов'язкову умову їх довготривалого та результативного функціонування у динамічному та невизначеному зовнішньому середовищі. Конкурентоспроможність продукції слугує основою для забезпечення конкурентоспроможності підприємства, галузі та кра-

їни в цілому. Головним індикатором оцінки рівня конкурентоспроможності виступає конкурентоспроможність продукції сільськогосподарських підприємств, яку вони виробляють. При цьому слід враховувати, що кожне підприємство має свою специфіку залежно від регіону його розміщення. Це зумовлено природно-кліматичними факторами, зональною спеціалізацією, рівнем фінансового, матеріально-технічного забезпечення тощо. Тому виникає необхідність оцінки та прогнозування конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні питання конкурентоспроможності та конкурентних переваг висвітлені у працях таких зарубіжних науковців, як М. Портер [8], С. Прагалад [9], Р. Рассел [10], Й. Шумпетер [11]. Питання методів оцінки конкурентоспроможності продукції

* Науковий керівник - М.М. Ільчук, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН.

© Є.В. Васильков, 2018

сільськогосподарських підприємств викладені у роботах М. Ільчука [4], С. Кваші [1], Д. Легези [5], М. Пархомця [6], О. Янкового [3] та ін. Незважаючи на достатню кількість наукових праць із вказаної тематики, деякі аспекти залишаються дискусійними, подальшого розвитку потребують підходи щодо оцінки та напрямів підвищення конкурентоспроможності зерна вітчизняних товаровиробників.

Мета статті - опрацювати методичний підхід до розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств.

Виклад основних результатів дослідження. Серед галузей рослинництва однією з найважливіших є зернове господарство. Виробництво зернових культур традиційно посідає лідируючі позиції в структурі виробництва продукції рослинництва і загалом усього сільськогосподарського виробництва України. Зернове господарство формує продовольчий фонд, постачає фуражне зерно тваринництву, створює резервні державні запаси зерна і забезпечує продукцію на експорт. Україна належить до країн зі значними обсягами виробництва зерна.

В Україні у 2016 році було зібрано рекордний урожай зернових - 66 млн т, що на 5,9 млн т більше порівняно з 2015 роком. У 2016 році також було встановлено рекордні показники з урожайності зернових: пшениця - 42,1 центнера з гектара, жито - 27,3, кукурудза - 66, горох - 31,3 центнера з гектара.

Загалом в 2016 р. намолочено 26 млн тонн пшениці, близько 28 млн тонн кукурудзи, 9,4 млн тонн ячменю, 391,5 тис. тонн жита, 499 тис. тонн вівса, 176,4 тис. тонн гречки, 745,6 тис. тонн гороху, 64,8 тис. тонн рису. Середня врожайність зернових знаходилася на рівні 46,1 центнера з одного гектара. У структурі товарного експорту у 2016 р. зернові культури становили 16,7% від загального обсягу експорту. Експорт пшениці у 2016 р. порівняно з 2015 р. збільшився на 21,4% [7].

Потрібно відзначити, що не існує універсальних для всіх видів продукції методик оцінки конкурентоспроможності. Незважаючи на порівняльну простоту оцінки конкурентоспроможності продукції, складність і різноманіття асортименту останньої у галузях та регіонах вимагає різних підходів до цієї оцінки. У кожній галузі сільськогосподарського підприємства конкретні умови

формування і підтримки конкурентних переваг будуть свої, а результат залежатиме від рівня конкурентної боротьби на кожному окремому ринку: зерна, олійних, овочів, молока, м'яса тощо.

Для виробництва продукції зернових культур характерні специфічні особливості (відмінності у технології одержання врожаю, строках його збирання, урожайності, собівартості, ціні, структурі посівних площ тощо), що не дає можливості здійснити справедливую оцінку конкурентоспроможності. Звідси процес оцінювання конкурентоспроможності провели на прикладі виробництва і продажу зерна пшениці та ячменю, на які припадає найбільша частка за чистим доходом і прибутком у структурі зернових колосових культур.

У науковій літературі [1, 3-6], конкурентоспроможність розглядається з боку аналізу показників інтенсифікації (продуктивність, ресурсозабезпеченість), концентрації (частка на ринку, частка у структурі реалізації), ефективності (собівартість, ціна реалізації, рентабельність), та окремо через норму прибутку. Безперечно, кожний показник відображає конкурентоспроможність, але більшість з них можуть бути використані під час аналізу в сукупності з іншими.

Згідно з існуючими методиками оцінки конкурентоспроможності продукції для розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності зерна колосових культур визначено такі показники: урожайність продукції, ц/га; ціна реалізації 1 ц продукції, грн/ц; повна собівартість продукції, грн/ц; обсяги реалізації продукції; частка ринку, %; прибуток із розрахунку на 1 ц реалізації продукції, грн/ц; прибуток на 1 га посівної площі, грн; темп зростання частки ринку протягом 2010-2016 рр., %; рівень товарності, %; рівень рентабельності виробництва, %.

За базу порівняння у цьому дослідженні було прийнято гіпотетичне підприємство (еталон), яке має показники конкурентоспроможності продукції, що дорівнюють максимальним показникам по сільськогосподарських підприємствах.

У процесі дослідження за основу обрано методику оцінки конкурентоспроможності окремих видів продукції, висвітлених у наукових працях [4, 5]. За цією методикою інтегральний індекс конкурентоспроможності продукції визначається як середньоарифметична величина площ трикутників, сторона-

ми яких є величина показників конкурентоспроможності, та обчислюється за формулою:

$$K = \left(\frac{1}{2} \sum_{i=1}^n a_i a_{i+1} w_i w_{i+1} \times \sin \frac{2\pi}{n} + a_{i+1} a_i w_{i+1} w_i \times \sin \frac{2\pi}{n} \right) / n, \quad (1)$$

де K - індекс конкурентоспроможності продукції; a - величина i -го показника конкурентоспроможності; w - вага показника у їх загальному ряду; n - кількість показників конкурентоспроможності.

Для розрахунку індексу конкурентоспроможності (K) по кожному виду продукції необхідно розрахувати одиничні показники конкурентоспроможності за формулою:

$$a_i = (z_i / z_{i0})^{p_i} \times 100\%, \quad (2)$$

де a_i - одиничний показник конкурентоспроможності по i -му параметру; z_i - величина i -го параметра продукції; z_{i0} - величина i -го параметра, за якого потреба задовольняється повністю. При цьому $p_i = 1$, якщо

i -та ознака є стимулятором, $p_i = -1$, якщо дестимулятором.

Встановлено, що найвищий виробничий і природний потенціал для вирощування пшениці наявний у підприємств Вінницької, Хмельницької, Черкаської, Київської та Тернопільської областей, оскільки у них спостерігаються найвищі виробничі показники конкурентоспроможності пшениці відносно середньогалузевого рівня, тоді як найгірший - у підприємствах Запорізької, Закарпатської, Дніпропетровської, Херсонської та Луганської областей.

Найвищими цінними показниками конкурентоспроможності зерна пшениці відносно середньогалузевого рівня виокремлюються підприємства Миколаївської, Львівської, Чернігівської, Житомирської та Вінницької областей, найнижчими вони виявилися у Чернівецькій, Івано-Франківській, Тернопільській, Луганській та Закарпатській областях (табл. 1).

1. Конкурентоспроможність зерна пшениці сільськогосподарських підприємств України, 2016 р.

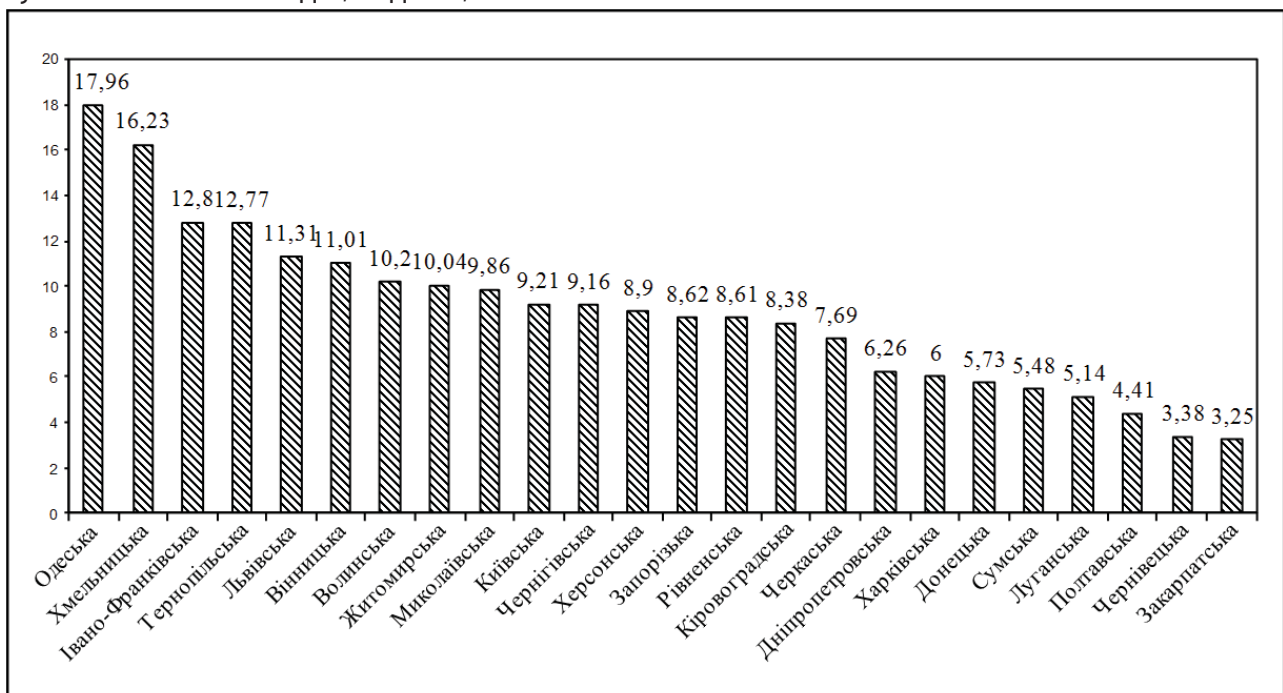
Область	Урожайність, ц/га	Ціна, грн/ц	Повна соівартість, грн/ц	Реалізовано, тис. т	Частка ринку, %	Прибуток з 1ц, грн	Прибуток на 1 га, грн	Темп росту, %	Товарність, %	Рентабельність, %	Індекс конкурентоспроможності	Рейтинг
Вінницька	57,9	336,8	259,1	1399,4	8,5	77,7	4500,2	2,2	61,7	30,0	18,74	2
Волинська	51,9	335,9	254,1	311,2	1,9	81,8	4245,7	12,8	45,7	32,2	13,53	11
Дніпропетровська	35,9	320,4	230,8	1055,6	6,4	89,6	3215,2	2,2	71,0	38,8	15,62	5
Донецька	37,8	324,7	232,6	742,8	4,5	92,1	3481,1	-1,6	61,6	39,6	13,14	12
Житомирська	47,1	338,5	250,9	306,7	1,9	87,6	4125,0	7,2	49,5	34,9	12,64	15
Закарпатська	38,4	312,7	280,4	15,2	0,1	32,2	1238,3	13,9	14,2	11,5	5,37	23
Запорізька	33,8	321,9	220,6	1191,7	7,2	101,3	3422,7	0,5	69,8	45,9	17,60	3
Івано-Франківська	49,9	295,8	218,5	163,6	1,0	77,3	3859,5	6,2	56,7	35,4	11,63	18
Київська	52,8	330,9	261,6	967,2	5,9	69,3	3660,2	4,7	90,6	26,5	15,20	6
Кіровоградська	42,1	336,3	245,8	612,8	3,7	90,5	3808,6	-6,2	54,4	36,8	11,61	19
Луганська	36,3	302,3	217,3	554,5	3,4	85,0	3084,1	4,5	70,8	39,1	12,71	14
Львівська	50,1	342,4	317,3	299,1	1,8	25,1	1255,9	8,7	37,1	7,9	6,71	22
Миколаївська	36,7	353,7	256,1	831,8	5,0	97,6	3581,1	-2,9	68,5	38,1	13,65	10
Одеська	39,8	331,9	240,8	1240,9	7,5	91,0	3623,2	1,7	58,7	37,8	17,05	4
Полтавська	46,3	335,4	257,6	800,1	4,8	77,8	3602,3	3,8	69,9	30,2	13,82	9
Рівненська	51,6	325,3	272,9	245,6	1,5	52,4	2703,3	-0,4	53,6	19,2	8,01	21
Сумська	42,9	331,6	274,5	668,1	4,0	57,1	2449,4	2,0	71,4	20,8	10,05	20
Тернопільська	53,1	300,7	233,6	602,0	3,6	67,0	3560,3	3,0	55,6	28,7	12,05	16
Харківська	44,0	322,7	252,9	1351,9	8,2	69,8	3071,1	23,9	65,8	27,6	19,63	1

Херсонська	35,8	329,7	240,7	767,6	4,7	89,0	3187,7	9,6	60,4	37,0	14,42	8
Хмельницька	57,4	333,3	260,4	800,8	4,9	72,9	4184,6	4,8	58,6	28,0	14,48	7
Черкаська	54,1	331,4	256,1	723,6	4,4	75,3	4073,2	-0,1	59,0	29,4	13,05	13
Чернівецька	39,6	269,1	253,2	100,0	0,6	15,9	631,6	-0,5	55,2	6,3	4,22	24
Чернігівська	43,4	339,3	276,9	638,6	3,9	62,3	2704,3	10,1	75,4	22,5	11,96	17

Джерело: Розраховано автором на основі даних [7].

Високим рівнем конкурентоспроможності зерна пшениці відзначаються сільськогосподарські підприємства Харківської, Вінницької, Запорізької, Одеської, Дніпропетровської та Київської областей, із найвищими значеннями інтегрального індексу конкурентоспроможності (19,63; 18,74; 17,60; 17,05 та 15,62 відповідно). Найнижчий показник конкурентоспроможності був у Чернівецькій, Закарпатській, Львівській, Рівненській та Сумській областях - від 4,22 до 10,05.

Найвищий рівень конкурентоспроможності зерна ячменю - в Одеській, Харківській, Івано-Франківській, Тернопільській та Львівській областях, із індексом конкурентоспроможності (17,96; 16,23; 12,8; 12,77 та 11,31 відповідно). Найнижчий рівень спостерігається у підприємствах Закарпатської, Чернівецької, Полтавської, Луганської та Сумської областей, за індексу конкурентоспроможності від 3,25 до 5,48 (рис.).

Рейтинг сільськогосподарських підприємств України за рівнем конкурентоспроможності зерна ячменю, 2016 р.

Джерело: Розроблено автором.

Згрупувавши дані за природно-кліматичними зонами та розрахувавши індекс конкурентоспроможності встановлено, що найбільшим показником конкурентоспроможності зерна пшениці та ячменю був у підприємствах у зоні Степу. Найменш конкурентоспроможне зерно пшениці, вирощене у районах Полісся та Карпат, зерно ячменю - у районах Лісостепу (табл. 2).

На основі одержаних результатів можна стверджувати, що виробництво зернових культур має позитивну динаміку, за останні роки Україна посилала свої позиції на світовому ринку зерна. Однак питання підвищення конкурентоспроможності зерна колосових культур вітчизняних підприємств потребує постійних реакцій на зміни ринку.

2. Конкурентоспроможність зерна пшениці та ячменю сільськогосподарських підприємств України за природно-кліматичними зонами

Природно-кліматична зона	Урожайність, ц/га	Ціна, грн/ц	Повна соєвар-тість, грн/ц	Реалізовано, тис. т	Частка ринку, %	Прибуток з 1ц, грн	Прибуток на 1 га, грн	Темп росту, % частки ринку, %	Рівень товарності, %	Рівень рентабельності, %	Індекс конкуренто-спроможності
Пшениця											
Полісся	47,5	327,1	267,3	1980,0	1,7	59,8	2876,0	8,4	47,6	23,4	16,1
Лісостеп	49,8	321,3	256,5	7413,0	5,0	64,8	3303,7	4,9	65,4	25,3	22,1
Степ	37,3	327,6	235,6	6997,6	5,3	92,0	3425,5	1,0	64,4	39,1	22,3
Ячмінь											
Полісся	42,7	295,8	246,8	386,6	1,5	49,0	2157,6	20,9	36,9	20,5	20,26
Лісостеп	40,6	294,8	249,2	1265,2	3,8	45,5	2047,8	3,8	37,6	19,0	17,39
Степ	28,9	293,0	236,0	2025,1	6,9	57,0	1688,6	3,5	36,8	24,2	21,73

Джерело: Розраховано автором на основі даних [7].

Висновки. Запропонований методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств дозволяє аналізувати великі масиви даних, враховувати стимулюючий і дестимулюючий впливи обраних ознак на кінцевий результат, об'єднувати й використовувати критерії та показники різного ступеня вагомості. В результаті дослідження встановлено, що в 2016 році найвищим рівнем конкурентоспроможності зерна

пшениці відзначилися підприємства Харківської та Вінницької областей. Найконкурентоспроможніше зерно ячменю виробляють підприємства в Одеській та Харківській областях. Найнижчий рівень конкурентоспроможності зерна пшениці та ячменю виявився у підприємствах Закарпатської та Чернівецької областей. За результатами оцінки зерно колосових культур сільськогосподарських підприємств Степу є найконкурентоспроможнішим.

Список бібліографічних посилань

1. Кваша С. М., Голомша Н. Є. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому аграрному ринку. *Економіка АПК*. 2006. № 5. С. 99-104.
2. Кваша С. М., Ільчук М. М., Коновал І. А. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні. *Економіка АПК*. 2013. № 3. С. 16-24.
3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: моногр. / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. 470 с.
4. Конкурентоспроможність продукції скотарства і птахівництва України в системі євроінтеграції: монографія / Ільчук М. М., Коновал І. А., Мельникова І. В. та ін. Київ: Вид-во ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2015. 321 с.
5. Легеца Д. Г. Конкурентоспроможність продукції сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2011. 394 с.
6. Пархомець М. К., Уніят Л. М., Соловей І. Оцінка конкурентоспроможності зерна та напрямів її підвищення у підприємствах. *Український журнал прикладної економіки*. 2017. Т. 2, вип. 1. С. 85-95.
7. Сільське, лісове та рибне господарство. *Державна служба статистики*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm (дата звернення: 09.07.2018).
8. Porter M. E. *Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press, 1990. 426 p.
9. Prahalad C. *Competitive advantages*. Boston: Harvard Business Scholl Press, 2005. 552 p.
10. Russell R. S., Taylor B. W. [5th edition]. *Operation Management. Quality and Competitiveness in a Global Environment*. Denver, John Wiley & Sons, Inc., 2006. 807 p.
11. Schumpeter, J. A., [1911] (2008), *The Theory of Economic Development*, translated from the German by Redvers Opie. New Brunswick (U.S.A) and London (U.K.): Transaction Publishers.

References

1. Kvasha, S.M. & Holomsha, N.Ye. (2006). Konkurentospromozhnist vitchyznianoї silskohospodarskoї produktsii na svitovomu agrarnomu rynku [Competitiveness of domestic agricultural products in the world agrarian market]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 99-104 [In Ukrainian].
2. Kvasha, S.M., Ilchuk, M.M. & Konoval, I.A. (2013). Ekonomichne obgruntuvannya prohramy vyrobnytstva zerna pshenyty v Ukraini [Economic justification of wheat grain production program in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 16-24 [In Ukrainian].
3. Yankovyi, O.H. (2013). *Konkurentospromozhnist pidpryiemstva: otsinka rivnia ta napriamy pidvyshchennia: monohr.* [Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of increase: monograph]. Odessa: Atlant [In Ukrainian].
4. Ilchuk, M.M., Konoval, I.A., Melnykova, I.V., et al. (2015). *Konkurentospromozhnist produktsii skotarstva i ptakhivnytstva Ukrainy v systemi yevrointehratsii: monohrafiia* [Competitiveness of livestock production and poultry industry of Ukraine in the system of European integration: monograph]. Kyiv: Vyd-vo TOV "Ahrar Media Hrup" [In Ukrainian].
5. Leheza, D.H. (2011). *Konkurentospromozhnist produktsii silskohospodarskykh pidpryiemstv: monohrafiia* [Competitiveness of agricultural enterprises: monograph]. Kyiv: NNTS "Instytut ahrarnoi ekonomiky" [In Ukrainian].
6. Parkhomets, M.K., Uniat, L.M., & Solovei, I. (2017). Otsinka konkurentospromozhnosti zerna ta napriamy yii pidvyshchennia u pidpryiemstvakh [Evaluation of the competitiveness of grain and the directions of its increase in enterprises]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, Vol. 2, No. 1, pp. 85-95 [In Ukrainian].
7. Silske, lisove ta rybne hospodarstvo [Agriculture, forestry, and fisheries]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [In Ukrainian].

8. Porter, M.E. (1990). *Competitive advantage of nations*. New York: Free Press [In English].
9. Prahalad, C. (2005). *Competitive advantages*. Boston: Harvard Business School Press [In English].
10. Russell, R.S. & Taylor, B.W. (2006). *Operation management. Quality and competitiveness in a global environment*. Denver: John Wiley & Sons, Inc. [In English].
11. Schumpeter, J.A. (2008). *The theory of economic development*. (R. Opie, Trans.). New Brunswick (USA) and London (U.K.): Transaction Publishers [In English].

Vasylykov Ye.V. Competitiveness evaluation of grain crop seeds in agricultural enterprises of Ukraine

The purpose of the article is to develop a methodical approach for estimation of the integral index of grain competitiveness in agricultural enterprises.

Research methods. In the research process the following scientific methods have been used: dialectical method and monographic method for the analysis of evolution of scientific achievements of Ukrainian and foreign scholars on the problems of evaluation of products' competitiveness; empirical method for the evaluation of grain competitiveness of agricultural enterprises; comparative analysis for the comparison of grain competitiveness indicators of agricultural enterprises in different regions; abstract and logical for the theoretical generalizations and formulation of conclusions.

Research results. System of indicators for calculating the integral index of grain competitiveness of grain crops in agricultural enterprises has been formed. Competitiveness evaluation of wheat and barley grain in agricultural enterprises of Ukraine has been conducted via analytical method using an integral indicator.

Elements of scientific novelty. As a novelty in the article has been suggested the technique of evaluation of grain competitiveness of agricultural enterprises, that can be used to select effective ways of its increase.

Practical significance. The article offers a methodical approach to estimating a competitiveness of grain agricultural enterprises, which allows analyzing large amounts of data, taking into account stimulating and destimulating effects of the selected features on the final result, as well as combining and using various criteria. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs.: 11.

Keywords: products' competitiveness; integral competitiveness index; agricultural enterprises; grain industry; wheat; barley; evaluation of grain competitiveness; competitive advantages.

Vasylykov Yevhenii Volodymyrovych – post-graduate student of the department of entrepreneurship and agro-business organization, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: ecoofaic@i.ua

Васильков Е.В. Оценка конкурентоспособности зерна колосовых культур сельскохозяйственных предприятий Украины

Цель статьи – разработать методический подход для расчета интегрального индекса конкурентоспособности зерна колосовых культур сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. В процессе исследования использованы диалектические методы познания процессов и явлений, монографический (анализ эволюции научных достижений украинских и иностранных учёных по проблемам оценки конкурентоспособности продукции), эмпирический (для оценки конкурентоспособности зерна сельскохозяйственных предприятий), сравнительного анализа (сравнение показателей конкурентоспособности зерна сельскохозяйственных предприятий разных регионов), абстрактно-логический (теоретические обобщения и формулирование выводов).

Результаты исследования. Сформирована система показателей для расчета интегрального индекса конкурентоспособности зерна колосовых культур сельскохозяйственных предприятий. Проведена оценка конкурентоспособности зерна пшеницы и ячменя в сельскохозяйственных предприятиях областей Украины аналитическим методом с использованием интегрального показателя.

Элементы научной новизны. Предложенная методика оценки уровня конкурентоспособности продукции зерна колосовых культур может быть использована для выбора эффективных путей его повышения.

Практическая значимость. Предложенный методический подход к оценке конкурентоспособности зерна колосовых культур сельскохозяйственных предприятий позволяет анализировать большие массивы данных, учитывать стимулирующее и демотивирующее влияния избранных признаков на конечный результат, объединять и использовать критерии и показатели разной степени значимости. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 11.

Ключевые слова: конкурентоспособность продукции; интегральный индекс конкурентоспособности; сельскохозяйственные предприятия; зерновая отрасль; пшеница; ячмень; оценка конкурентоспособности зерна; конкурентные преимущества.

Васильков Евгений Владимирович – аспирант кафедры предпринимательства и организации агробизнеса, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (г. Киев, ул. Героев Обороны, 15)
E-mail: ecoofaic@i.ua

Стаття надійшла до редакції 14.08.2018 р.

Фахове рецензування: 21.08.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Васильков Є. В. Оцінка конкурентоспроможності зерна колосових культур сільськогосподарських підприємств України. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С. 117 – 122.

* * *